Balanseby

Julekalender

24 luker med familieaktiviteter, til å skrive ut og lage selv.

KORTENE

1. Bruk gjerne litt tykt papir, 160 til 200 gram.
2. Skriv ut i 100 % størrelse, på begge sider av arket, vendt langs langsiden. Da får dere 6 ark med fire kort på hvert.
3. Printer dere på én side, hører to ark sammen: forsidene og baksidene til de samme kortene. Lim dem kant i kant, bakside mot bakside, før dere klipper.
4. Klipp ut de fire kortene på hvert ark langs den tynne linjen.

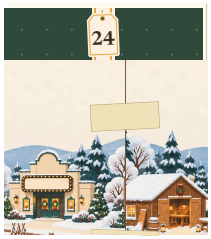
REMSEN

1. Klipp ut remsen på denne siden.
2. Legg kortene i en bunke etter tallene, med luke 1 øverst.
3. Legg remsen rundt, med stykket mellom de to små strekene foran og nederkanten jevnt med bunnen av kortene.
4. Brett remsen rundt sidene og teip de to endene sammen bak. Teipen skal bare sitte på remsen, ikke på kortene.
5. Hver dag drar dere dagens kort opp. Når dere er ferdige med det, kan det stå bakerst i bunken.

SLIK SER DET UT

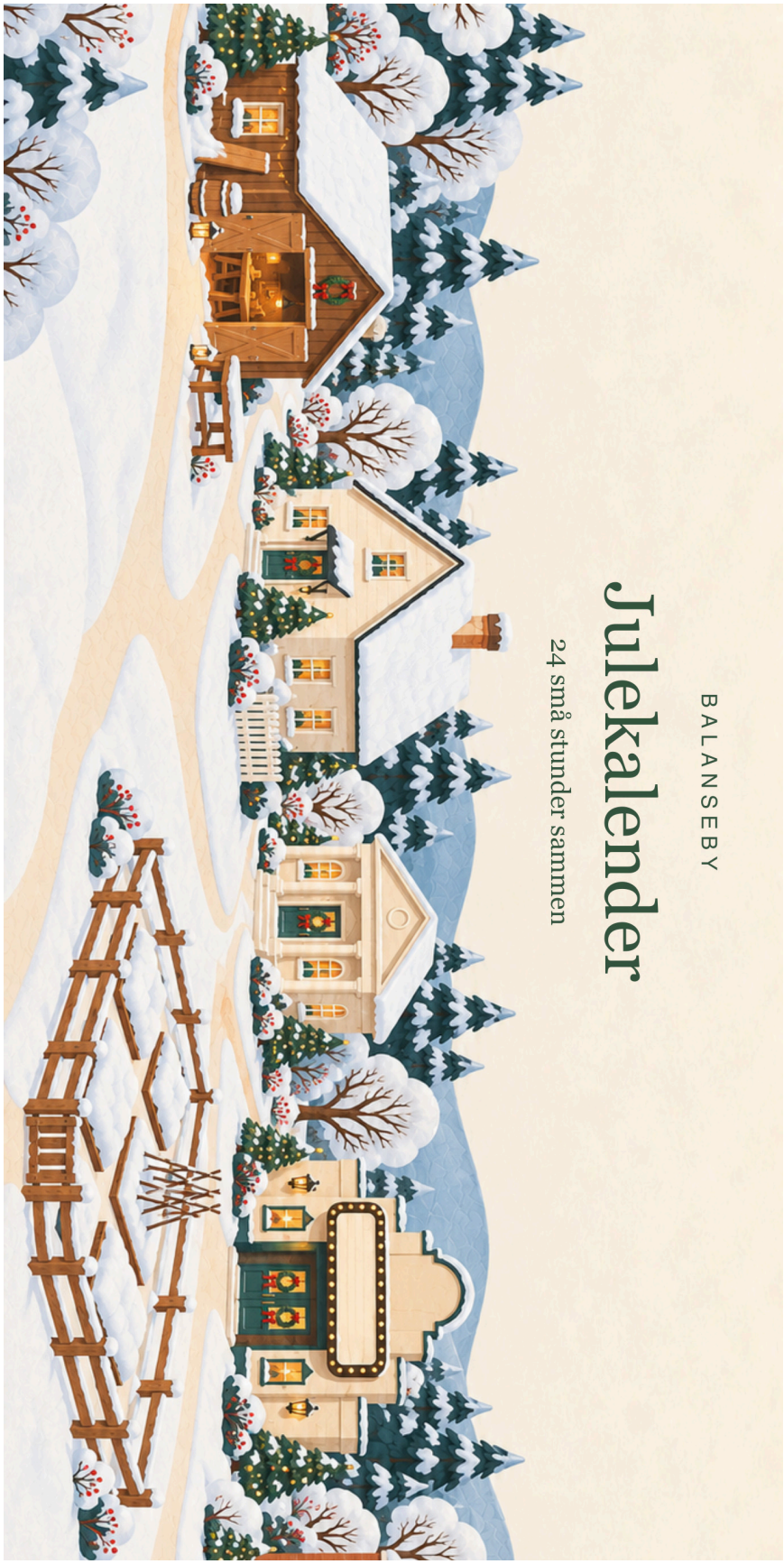
Foran

Bak

Alternativt kan du brette kortene i to, så bare siden med illustrasjonen synes, og henge dem opp på en snor med klyper. Da kan barna se en liten forsmak på aktivitetene de kan glede seg til gjennom adventstiden.

Den som printer, får se alle 24 lukene på forhånd. Kanskje er det en jobb for en voksen.

1. DESEMBER · FRA 3 ÅR · 1 TIME + 20 MIN

Smør i glass

Fløte i et tomt syltetøyglass blir til smør hvis dere rister lenge nok.

VISSTE DERE?
I gamle dager var det viktig å sette ut julegrøt til nissen på låven julaften. Grøten skulle ha et smørøye som smeltet i midten.

2. DESEMBER · FRA 3 ÅR · 10 MIN

Syngende gjemmelek

En liten ting gjemmes i stua. Én av dere leter, og de andre nynner en julesang. Jo nærmere tingen, jo høyere nynner dere.

VISSTE DERE?
«Glade jul» ble sunget første gang julaften 1818, i en kirke i Østerrike. Presten selv spilte gitar. I dag finnes sangen på rundt 300 språk.

3. DESEMBER · FRA 5 ÅR · 15 MIN

Sekskantet snøkrystall

Klipp en snøkrystall med seks armer, som i naturen. Hvor mange armer den får, kommer an på hvordan dere bretter arket først.

VISSTE DERE?
Alle snøkrystaller er i bunn og grunn sekskantet, fordi vannmolekylene bare kan legge seg på én måte når de fryser. En krystall med åtte armer finnes ikke i naturen.

4. DESEMBER · 3–12 ÅR, MED EN VOKSEN · 20 MIN

Refleksjakta

Heng opp alle refleksene dere har, og finn dem i mørket med lommelykt.

VISSTE DERE?
Med nærlys ser en bilfører en fotgjenger uten refleks på 25 til 30 meters hold. Med refleks er det ca 140 meter. Med en fart på 50 km/t har sjåføren ca ti sekunder å reagere på når du har refleks på i stedet for ca to sekunder.

2. DESEMBER 2 BALANSEBY.NO

Syngende gjemmelek

DERE TRENGER

En liten ting å gjemme, som en nøtt eller en pepperkakeform, og en julesang alle kan

SLIK GJØR DERE

1. Den som skal lete, går ut av rommet. De andre gjemmer tingen et lurt sted.
2. Rop inn den som leter, og begynn å nynne en julesang. Ingen får si et ord.
3. Nynn høyere når den som leter nærmer seg, lavere når det bærer feil vei.
4. Den som finner tingen, får gjemme den neste gang, og en annen leter.

1. DESEMBER 1 BALANSEBY.NO

Smør i glass

DERE TRENGER

En liten kartong kremfløte, et glass på minst en halv liter med tett lokk, en klype salt, kaldt vann

SLIK GJØR DERE

1. Ta fløten ut av kjøleskapet en time eller to før dere begynner, så den ikke er kald. Dårlig tid? Dere kan lunke fløten forsiktig 10-15s i microen eller i en kjele ca 1 min.
2. Hell ca 2 dl fløte i glasset. Det skal ikke være mer enn halvfullt, for fløten trenger plass til å skvulpe.
3. Skru lokket godt på og rist. Bytt når armen blir sliten. Først skvulper det, så blir det stille når fløten blir krem. Rist videre.
4. Etter 5 til 20 min dunker det plutselig i glasset. Da ligger det en gul klump smør i tynn, hvit væske.
5. Hell av væsken, skyll smøret i kaldt vann og kna inn en klype salt. Nå er smøret klart til å smake på en brødskive.

4. DESEMBER 4 BALANSEBY.NO

Refleksjakta

DERE TRENGER

Alle refleksene i huset, en lommelykt, en bit aluminiumsfolie og en hvit klut

SLIK GJØR DERE

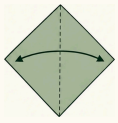
1. Én av dere henger refleksene opp langs en mørk sti eller i hagen, noen lavt og noen høyt. De andre venter inne.
2. Heng folien og kluten opp innimellom refleksene. De er lureting.
3. Så kommer de andre ut og leter, med lommelykten inntil nesen slik at lyset reflekteres mot øynene deres. Tell hvor mange dere finner.
4. Prøv igjen med lykten med armen strak ut til siden med lyset framover. Nå blir refleksene nesten borte fordi lyset går bare tilbake dit det kom fra, altså hånden ute på siden, ikke øynene deres.
5. Hvilke av luretingene lyste tilbake, og hvilke bare glitret? Ta ned alle refleksene og tell dem før dere går inn så dere får med alle.

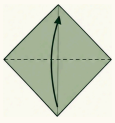
3. DESEMBER 3 BALANSEBY.NO

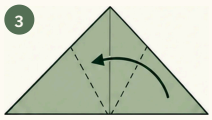
Sekskantet snøkrystall

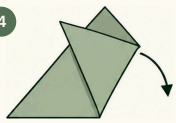
DERE TRENGER

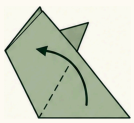
Tynt, kvadratisk ark, saks og teip. Fra A4: brett et hjørne ned til langsiden, klipp av resten.

1.
Brett i to og brett ut igjen.

2.
Brett nederste hjørne opp til toppen.

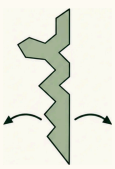
3.
Brett inn langs den stiplede linjen.

4.
Snu arket.

5.
Brett inn langs den stiplede linjen.

6.
Brett i to.

7.
Klipp av toppen. Klipp så hakk i sidene.

8.
Brett forsiktig ut.

9.
Ferdig! Teip den gjerne opp på vinduet.

5. DESEMBER · FRA 3 ÅR, MED EN VOKSEN
30 MIN + 4 TIMER

Håndavtrykk i trolldeig

Et håndavtrykk i trolldeig, med navn og årstall. Neste jul kan dere se hvor mye hånden har vokst.

VISSTE DERE?
De første juletrærne ble pyntet med epler. De skulle minne om treet Adam og Eva spiste fra, selv om Bibelen aldri sier at frukten var et eple.

6. DESEMBER · FRA 3 ÅR, MED EN VOKSEN
45 MIN + 2 TIMER

Hvite kakemenn

Kakemenn er en gammel norsk julekake. De skal være hvite når de er ferdige, og deigen lukter rart i ovnen. Det er bare hornsaltet.

VISSTE DERE?
Hornsalt blir til tre gasser i ovnen: Alle tre blåser kakene opp, og den ene er ammoniakk, som er det dere lukter. Ferdige kaker lukter og smaker ikke av den.

7. DESEMBER · 5–12 ÅR, MED EN VOKSEN · 10 MIN

Flammen som hopper

Blås ut et lys og hold en fyrstikk i røyken. Flammen hopper ned og tenner veken igjen, uten å være borti den.

VISSTE DERE?
Det som brenner, er voks som er blitt til gass. Veken suger opp flytende voks, og varmen fra flammen gjør den til gass.

8. DESEMBER · FRA 3 ÅR · 15 MIN

Krydderdetektivene

Seks julekrydder gjemt under folie. Dere lukter og gjetter hvilket krydder det er.

VISSTE DERE?
Til én kilo safran trengs mer enn 100 000 håndplukkede krokusblomster, med 3 røde «arr» hver som brukes til krydderet. Det gjør safran til verdens dyreste krydder og kan koste over 100 000 kr per kilo i Norge.

6. DESEMBER BALANSEBY.NO

6

Hvite kakemenn

DERE TRENGER

Smør, melk, sukker, hornsalt, hvetemel, en kjevle, pepperkakeformer, bakepapir, plastfolie, melis til glasur, og stekeovn

SLIK GJØR DERE

1. Smelt smøret og la det kjølne litt. Rør det sammen med melken og sukkeret.
   - 100 g smør
   - 2 dl melk
   - 3 dl sukker
   - 1 ts hornsalt
   - ca 1 liter hvetemel
2. Bland hornsaltet i halvparten av melet, og rør det inn i smørblandingen. Kna inn resten av melet.
3. Pakk deigen inn i plastfolie og legg den i kjøleskapet i to timer. Kjevle den ut 0,5 cm tykk, og stikk ut figurer med formene.
4. Stek dem midt i ovnen på 175 grader i 7-8 min. De skal holde seg hvite.
5. Hvis det lukter litt rart fra ovnen, er det helt vanlig på grunn av hornsaltet, og det går fort over. Pynt kakene med glasur når de er kalde.

5. DESEMBER BALANSEBY.NO

5

Håndavtrykk i trolldeig

DERE TRENGER

Hvetemel, salt, vann, matolje, en bolle, bakepapir, et sugerør, en tannpirker, og stekeovn

SLIK GJØR DERE

1. Bland dette i bollen og kna deigen i rundt 5 min, til den er glatt (ikke smak på den):
   - 5 dl hvetemel
   - 2,5 dl salt
   - 2,5 dl vann
   - 1 ss matolje
2. Trill en bolle til hver, og trykk den flat til en skive som er 1 cm tykk. Trykk hånden godt ned i skiven.
3. Stikk et hull med sugerøret, et stykke fra kanten, så skiven kan henges opp. Risp inn navn og årstall ved siden av hånden med tannpirkeren.
4. Stek skivene på bakepapir, på 100 grader i 3 til 4 timer, til de er harde.
5. Bank på skiven med en teskje. Lyder det hardt, er den ferdig. Mal den gjerne i morgen, når den er kald.

8. DESEMBER BALANSEBY.NO

8

Krydderdetektivene

DERE TRENGER

Krydderne dere har i skapet, som kanel, nellik, kardemomme, ingefær og stjerneanis, en bit appelsinskall, seks eggeglass eller små kopper, folie, en tannpirker

SLIK GJØR DERE

1. Én av dere legger en teskje krydder i hver kopp mens de andre er ute av rommet. Skriv ned hva som er hvor.
2. Dekk hver kopp med folie og stikk noen hull i den med tannpirkeren. Sett koppene på rekke og rop inn de andre.
3. Lukt på én kopp om gangen og gjett. Vift luften mot nesen med hånden, ikke snus dypt. Kanel i nesen kan bli ubehaglig.
4. Blir det for vanskelig, kan dere lukte på en åpen krydderboks og så lukte dere fram til hvilken kopp som matcher.
5. Løft folien og se hvem som gjettet riktig.

7. DESEMBER BALANSEBY.NO

7

Flammen som hopper

DERE TRENGER

Et høyt stearinlys i en stake, fyrstikker, et ryddig bord

SLIK GJØR DERE

1. Tenn lyset og la det brenne i et halvt minutt, så det blir en liten dam av flytende voks under veken.
2. Tenn så en fyrstikk og hold den klar, et stykke fra lyset.
3. Én av dere blåser ut lyset med ett kort, bestemt pust. Se røyken som stiger opp fra veken.
4. Stikk fyrstikken inn i røyken med en gang, noen centimeter over veken. Flammen hopper ned og tenner lyset igjen.
5. Gikk det ikke? Prøv igjen, raskere. Det virker bare de første par sekundene, før røyken er borte.

9. DESEMBER · FRA 3 ÅR · 15 MIN

Nissefjes med bind for øynene

Begynn med et nissefjes uten øyne, nese og munn. Med bind for øynene legger dere delene på plass.

VISSTE DERE?
Leken heter «fukuwarai» og kommer fra Japan, der barn spiller den i nyttårsferien. Et trykt ark fra 1880 viser den som en av fire nyttårsleker.

10. DESEMBER · FRA 3 ÅR · 15 MIN

Rim på boksen

Lag rim på en blikkboks midt i et varmt kjøkken, med isbiter og salt.

VISSTE DERE?
Rim er vanndamp som blir til is i samme øyeblikk den treffer noe under null grader, uten å bli vann først. Saltet gjør isen kaldere, helt ned mot minus 21 grader.

11. DESEMBER · FRA 5 ÅR, MED EN VOKSEN · 10 MIN

Klementinlys

Et klementinskall blir en liten oljelampe. Den hvite stilken i midten er veken, og den andre halvdelen blir lampeskjerm.

VISSTE DERE?
Norge kjøper inn rundt 30 000 tonn klementiner og mandariner i året, og omtrent halvparten blir spist i desember.

12. DESEMBER · FRA 3 ÅR, MED EN VOKSEN · 30 MIN

Potettrykk på gavepapir

Bruk stempler skåret ut av potet til å trykke deres eget gavepapir. Pepperkakeformer kan gi fine fasonger.

VISSTE DERE?
Gavepapir var dyrt før i tiden. Mange brettet papiret pent sammen etter julaften og pakket inn neste års gaver i det. Det fineste kunne også bli julekurver.

10. DESEMBER BALANSEBY.NO

Rim på boksen

DERE TRENGER

En eller to tomme, rene hermetikkbokser uten etikett, to brett isbiter, 4 ss salt, et kjøkkenhåndkle, en kjevle, en skje

SLIK GJØR DERE

1. Legg isbitene i håndkleet, brett det rundt dem og bank dem i småbiter med kjevlen.
2. Fyll boksen to tredjedeler full med knust is. Hell i 4 ss salt og rør i 1 min med skjeen.
3. Vent og se. Etter 2 til 10 min blir utsiden av boksen hvit av rim. Pust forsiktig på den, så kommer det mer.
4. Kjenn forsiktig på boksen. Hvor kald er den?
5. Prøv å tegne noe i rimet med en negl, kniv eller tannpirker.
6. Prøv gjerne med en boks til, med bare is og uten salt. Den får kanskje noen dråper utenpå, men ikke rim.

9. DESEMBER BALANSEBY.NO

Nissefjes med bind for øynene

DERE TRENGER

To ark, blyant, en rød fargestift, saks, et skjerf, og en limstift eller teip

SLIK GJØR DERE

1. Tegn et stort, rundt fjes med nisselue på det ene arket. Ingenting inni fjeset. Farg luen rød.
2. Tegn og klipp ut delene på det andre arket: to øyne, to øyenbryn, en nese, en munn og et skjegg. Lag dem gjerne store.
3. Den første får skjerfet rundt øynene og én del om gangen i hånden, og legger den der den hører hjemme. Dere kan si hvilken del den har fått i hånden eller la gjettingen være en del av leken.
4. Blir det for vanskelig, kan de andre si «varmere» og «kaldere».
5. Ta av skjerfet og se. Så er det nestemann, med de samme delene.
6. Når dere er klare for å runde av, kan dere lime fast et morsomt fjes og henge det på kjøleskapet til jul.

12. DESEMBER BALANSEBY.NO

Potettrykk på gavepapir

DERE TRENGER

To store poteter, en kniv, små pepperkakeformer, kjøkkenpapir, fingermaling eller plakatmaling, en pensel, og gråpapir eller avispapir

SLIK GJØR DERE

1. Del poteten i to. Tørk den flate siden med kjøkkenpapir. En tørr flate gir et renere trykk.
2. Trykk en pepperkakeform 1 cm ned i den flate siden. Skjær bort poteten rundt formen, så bare figuren står igjen.
3. Pensle et tynt, jevnt lag maling på figuren.
4. Trykk stempelet rett ned på papiret og løft det rett opp, uten å vri. Pensle på ny maling før hvert trykk.
5. Vil dere skifte farge, skyller dere stempelet og tørker det.
6. La papiret tørke helt før dere pakker inn noe i det.

11. DESEMBER BALANSEBY.NO

Klementinlys

DERE TRENGER

En klementin, en liten kniv, litt matolje, en teskje, fyrstikker eller lighter, en liten tallerken

SLIK GJØR DERE

1. Skjær rundt midten av klementinen, bare gjennom skallet. Løsne begge halvdelene forsiktig med teskjeen, så frukten kommer ut hel.
2. Den hvite stilken i midten skal sitte igjen hel i den ene halvdelen. Knekker den, prøv med en ny klementin.
3. Hell olje i halvdelen med stilken, så det dekker bunnen. Smør litt olje på stilken og la den trekke i 1 min.
4. Skjær et stort hull i toppen av den andre halvdelen. Den blir lampeskjerm. Lag hullet større enn dere tror, ellers svir skallet.
5. Sett lampen på tallerkenen. Tenn stilken og sett skjermen over. Tar den ikke fyr, gni på mer olje og prøv igjen.
6. Hold lampen unna papir og gardiner, bli i rommet mens den brenner, og blås den ut når dere er ferdige.

13. DESEMBER · FRA 3 ÅR · 10 MIN + 11 DAGER

Julegress

Så hvete 13. desember og vann hver dag. På julaften står det grønt gress på bordet, som i Ungarn.

VISSTE DERE?

I Ungarn sår mange hvete 13. desember. Står gresset tett og høyt på julaften, skal det bli et godt år, og i Ungarn pynter skålen julebordet.

14. DESEMBER · 5–12 ÅR, MED EN VOKSEN · 10 MIN

Lys under glass

Sett et glass over et telys i farget vann. Mens flammen blir svakere, klatrer vannet opp i glasset, og det blir stående der når lyset har sluknet.

VISSTE DERE?

Flammen varmer luften i glasset, og varm luft tar mer plass, så noe blir dyttet ut som bobler nederst. Når flammen blir svakere, krymper luften igjen, og luften utenfor dytter vannet inn i glasset.

15. DESEMBER · FRA 4 ÅR, MED EN VOKSEN · 20 MIN + 3 TIMER

Tørkede appelsinskiver

Tynne skiver av appelsin, klementin eller eple tørkes sakte i ovnen og henges på snor. Passer fint som pynt i vinduet eller på juletreet.

VISSTE DERE?

De første appelsinene kom til Norge rundt 1820. Likevel tok det over hundre år før appelsinen ble en viktig frukt her, først på 1950-tallet.

16. DESEMBER · FRA 4 ÅR · 40 MIN + 1 TIME

Mosaikk av lasagneplater

Mal tørre lasagneplater i julefarger, knekk dem i små biter og lim bitene på en stjerne av papp. Da har dere en mosaikk å henge i vinduet eller på treet.

VISSTE DERE?

I en kirke i Ravenna i Italia ble de tre vise menn laget i mosaikk av mange små biter for omtrent 1500 år siden. Over dem står navnene Balthassar, Melchior og Gaspar.

14. DESEMBER BALANSEBY.NO

Lys under glass

DERE TRENGER

Telys, fyrstikker eller lighter, et høyt drikkeglass, en stor glasskrukke, en dyp tallerken, vann, litt konditorfarge

SLIK GJØR DERE

1. Sett telyset midt på tallerkenen og hell vann rundt det, 0,5-1 cm dypt. Rør noen dråper konditorfarge i vannet.
2. Tenn lyset og senk det høye glasset rett ned over det. Se etter små bobler ved kanten.
3. Følg med på flammen. Når den blir svakere, begynner vannet å klatre opp i glasset.
4. Når flammen dør, stopper vannet og blir stående der oppe. Løft glasset forsiktig og sakte, så slipper vannet ut igjen, og dere kan prøve på nytt.
5. Prøv tre telys under den store krukken. Mer varme gir flere bobler og høyere vann. Krukken kan bli varm øverst, så kjenn forsiktig etter før dere løfter.

13. DESEMBER BALANSEBY.NO

Julegress

DERE TRENGER

En lav skål, bomull, hvetekorn, et rødt bånd, en papirstrimmel og en blyant

SLIK GJØR DERE

1. Legg et lag bomull i skålen og gjør det gjennomvått. Strø hvetekorn tett over, som et teppe. Hvete finnes i helsekosthyllen og dyrebutikken.
2. Sett skålen i et lyst vindu. Én av dere vanner litt hver morgen, så bomullen alltid er fuktig, men ikke står under vann.
3. Hvis dere er nysgjerrige: Hold papirstrimmelen inntil skålen hver dag, og sett et merke med dato der gresset når opp. Da ser dere hvor fort det vokser.
4. På julaften knyter dere det røde båndet rundt gresset og setter skålen på bordet til middagen.

16. DESEMBER BALANSEBY.NO

Mosaikk av lasagneplater

DERE TRENGER

Tørre lasagneplater, hobbymaling eller akrylmaling, pensler, kjøkkenhåndkle, papp, blyant, saks, hobbylim eller trelim, bånd

SLIK GJØR DERE

1. Mal lasagneplatene i de fargene dere vil ha, gjerne rødt, grønt, gull og hvitt. La dem tørke i ca 30 min.
2. Tegn en stjerne, et hjerte eller et juletre på pappen og klipp det ut. Lag et lite hull øverst til båndet.
3. Legg platene under et kjøkkenhåndkle og knekk dem i små biter.
4. Lim bitene tett i tett på pappen. Limstift holder ikke, bruk hobbylim eller trelim.
5. La limet tørke i en time. Knyt båndet i hullet og heng den opp.

15. DESEMBER BALANSEBY.NO

Tørkede appelsinskiver

DERE TRENGER

Appelsiner eller klementiner, gjerne et eple, kniv, kjøkkenpapir, stekebrett, bakepapir, rist, stoppenål eller tannpirker, hyssing

SLIK GJØR DERE

1. Skjær frukten i tynne skiver, ca 4 til 5 mm. Tørk skivene med kjøkkenpapir.
2. Legg dem på bakepapir på et stekebrett, uten at de ligger oppå hverandre.
3. Sett ovnen på ca 90 grader. La skivene tørke i 3 til 4 timer, og snu dem etter halve tiden.
4. Skivene er ferdige når de er tørre og seige. La dem ligge på en rist til neste dag, så blir de helt tørre.
5. Stikk et hull nær toppen av en av fruktskivene, tre hyssing gjennom og knyt en liten løkke. Nå er den klar for å henges på juletreet.
6. For vinduspynt: Trekk en lang hyssing gjennom flere av de små løkkene, og heng opp en fruktrekke i vinduet.

17. DESEMBER · FRA 3 ÅR, MED EN VOKSEN · 20 MIN

Hemmelig nabohilsen

En liten hilsen til en nabo dere ikke kjenner så godt, levert i mørket uten at noen ser det.

VISSTE DERE?
Bak julenissen står en biskop som het Nikolas og levde for rundt 1700 år siden. Han skal ha gitt gaver i hemmelighet, og dagen hans er 6. desember, Sankt Nikolas-dagen (også kjent som Nilsmesse).

18. DESEMBER · FRA 3 ÅR · 25 MIN

Pakkeleken

Det er såpass gøy å pakke opp gaver at det er verdt å lage en lek av det også. Her er pakkene lånt fra huset. Den som får en sekser, tar en pakke, og når det er tomt, åpner alle.

VISSTE DERE?
I Nederland får mange barn pakkene sine om kvelden 5. desember, ikke på julaften. Sinterklaas kommer med dampbåt, «fra Spania», og barna setter fram en sko med en gulrot til hesten hans.

19. DESEMBER · FRA 3 ÅR, MED EN VOKSEN
15 MIN + 1 DAG

Islykt ved døren

Lag en islykt av en isboks eller liten bøtte med vann i fryseren i et døgn. Med et telys nedi lyser den ved døren når det er mørkt.

VISSTE DERE?
Når vann fryser, blir det ni prosent større, og isen blir lettere enn vannet den kom fra i forhold til størrelsen. Derfor flyter is. De fleste andre stoffer krymper når de fryser.

20. DESEMBER · FRA 3 ÅR, MED EN VOKSEN
45 MIN + 1 TIME

Marsipan fra bunnen

Marsipan fra bunnen, med mandler dere klemmer ut av skallet selv. Deigen former dere til små griser.

VISSTE DERE?
På 1600-tallet var mandelmasse medisin mot søvnløshet, og den ble laget på apoteket.

18. DESEMBER BALANSEBY.NO

18

Pakkeleken

DERE TRENGER

En terning, avispapir eller brukt gavepapir, teip, og småting fra huset

SLIK GJØR DERE

1. Alle finner og pakker inn 2-4 ting fra huset, som en klementin, en sokk eller en kongle. Jo rarere, jo bedre. Det er best om de andre ikke ser hva du finner og pakker inn så det blir overraskelse.
2. Legg pakkene i en haug på bordet. Kast terningen på omgang. Den som får en sekser, tar en pakke fra haugen.
3. Når haugen er tom, åpner alle pakkene de holder.
4. Etterpå legger dere alt som er lånt, tilbake på plass.

17. DESEMBER BALANSEBY.NO

17

Hemmelig nabohilsen

DERE TRENGER

Papir eller papp, fargestifter, hyssing, og en nabo med postkasse eller dørhåndtak

SLIK GJØR DERE

1. Velg en nabo dere hilser på, men ikke kjenner så godt. Hva vet dere om dem? Lys i vinduet, en hund, en fin hekk?
2. Skriv én setning som er sann og snill, som «Vi liker lysene deres». De som ikke kan skrive, kan tegne noe til dem.
3. Bestem sammen om dere skriver navn under, eller bare «fra noen i nabolaget».
4. Skal hilsenen henge på et dørhåndtak, knyter dere hyssing i den.
5. Lever den i smug når det er mørkt og prøv å ikke bli oppdaget.

20. DESEMBER BALANSEBY.NO

20

Marsipan fra bunnen

DERE TRENGER

Mandler (250 g), melis (250 g), eggehvite fra 1 egg, en kjele, en foodprosessor eller mandelkvern, konditorfarge hvis dere vil

SLIK GJØR DERE

1. Hell kokende vann over mandlene og la dem ligge i det i 2 til 3 min. Hell av vannet, og la dem kjølne litt.
2. Klem hver mandel mellom to fingre, så den spretter ut av skallet. Sikt mot bollen, for de kan fly langt.
3. Tørk mandlene godt, en time i ovnen på 50 grader eller på benken til i morgen. Våte mandler gir grå, klissete deig.
4. Kjør mandlene i foodprosessoren til de er fint malt.
5. Ha i melisen og kjør igjen til det er et jevnt mel.
6. Ha i eggehviten og kjør til deigen samler seg til en klump. Ta den ut og kna den glatt med hendene på benken.
7. Er deigen for tørr, kna inn litt mer eggehvite. For bløt? Mer melis. Del gjerne opp deigen og ha i noen dråper konditorfarge i noen deler så dere får både lys og farget marsipan.
8. Form griser, og pakk marsipanen i plast til den skal spises.

19. DESEMBER BALANSEBY.NO

19

Islykt ved døren

DERE TRENGER

En isboks eller bøtte på 2-3 liter, en liten plastkopp, gaffateip eller annen sterk teip, granbar eller rognebær, et telys, fyrstikker eller lighter, og plass i fryseren

SLIK GJØR DERE

1. Snu plastkoppen med bunnen opp og sett den midt i den tomme, tørre bøtten. Teip den fast til bunnen hele veien rundt kanten, så det ikke kommer vann inn under den. Teipen sitter best når alt er tørt.
2. Fyll bøtten med vann nesten til toppen, og slipp granbar, rognebær, eller annen pynt som ikke bare synker til bunn, ned i vannet.
3. Sett bøtten i fryseren i ca et døgn. Ute går det bare når det er ordentlig kaldt, og da tar det gjerne lenger tid.
4. Neste dag setter dere bøtten opp ned i vasken og heller lunkent vann over utsiden, så isen slipper. Løft bøtten opp og av islykten. Nå sitter koppen i toppen av isen, med åpningen opp.
5. Hell litt lunkent vann i koppen og vri den forsiktig ut. Pass på å få med teipen. Hullet den etterlater seg, er plassen til telyset.
6. Når det blir mørkt, setter dere lykten ved inngangsdøren med et telys i hullet. Tenn lyset. Den holder lengst når det er kaldt.

21. DESEMBER · 3–12 ÅR · 20 MIN

Lommelykt-gjemsel

Gjemsel ute på årets mørkeste kveld, med én lommelykt. Den som leter, fanger de andre i lysstrålen og roper navnet deres.

VISSTE DERE?
Rundt 21. desember er solen oppe i knapt seks timer i Oslo, og i Tromsø kommer den ikke opp i det hele tatt. Fra nå av blir dagene lengre igjen.

22. DESEMBER · FRA 5 ÅR · 20 MIN

Bjelleklang på fem glass

Fem like glass med ulik mengde vann blir et instrument. Kortet har refrenget i «Bjelleklang» som tall, så dere kan spille det til middagen.

VISSTE DERE?
«Bjelleklang» var den første sangen som ble spilt i verdensrommet. I 1965 lurte to astronauter bakkemannskapet med at de så et ukjent romskip, og spilte så sangen på munnspill og bjeller.

23. DESEMBER · FRA 3 ÅR · 30 MIN

Huleboermiddag

Bygg en hule som er stor nok til hele familien, og spis middag der inne som huleboere, i lyset fra en lommelykt.

VISSTE DERE?
I Vistehola ved Stavanger holdt folk til i steinalderen. Der fant arkeologene skjelettet av en gutt på rundt 14 år. Han levde for over 8000 år siden og var 125 cm høy.

24. DESEMBER · FRA 3 ÅR · 15 MIN

Brev til neste jul

Skriv eller tegn et brev til dere selv om ett år, og legg det i esken med julepynten. Der finner dere det neste desember.

VISSTE DERE?
Julen ringes inn med kirkeklokkene klokken 17:00 på julaften. Kanskje dere hører dem der dere er.

22. DESEMBER BALANSEBY.NO

Bjelleklang på fem glass

DERE TRENGER
Fem like glass, en mugge vann, en teskje, og dette kortet

SLIK GJØR DERE

1. Sett glassene på rekke. Fyll det første nesten fullt, og litt mindre i hvert av de neste. Det siste får bare en skvett.
2. Slå lett på kanten med skjeen. Mye vann gir dyp tone, lite gir lys. Glass 1 har mest vann, glass 5 har minst.
3. Flytt vann mellom glassene til de fem tonene høres ut som en trapp. Spill så første linje, og juster til det låter som «Bjelleklang»:
   · 3 3 3, 3 3 3, 3 5 1 2 3
4. Spill resten av refrenget. Én av dere spiller, én peker på tallene, og de andre synger. Her er de tre neste linjene:
   · 4 4 4 4, 4 3 3 3, 3 2 2 3 2 5
   · 3 3 3, 3 3 3, 3 5 1 2 3
   · 4 4 4 4, 4 3 3 3, 5 5 4 2 1

21. DESEMBER BALANSEBY.NO

Lommelykt-gjemsel

DERE TRENGER
Én lommelykt, en hage, lekeplass eller park uten biler i nærheten, varme klær og refleks

SLIK GJØR DERE

1. Gå først rundt området sammen, med lyset på. Bli enige om hvor langt ut dere får gjemme dere, og se etter grøfter og is.
2. Velg en base, et tre eller en dør. Den som leter, teller til 30 der, mens de andre gjemmer seg, gjerne to og to.
3. Den som leter, lyser rundt seg. Treffer lyset noen, og navnet deres blir ropt, er de tatt og går til basen.
4. Den som blir funnet sist, leter i neste runde.
5. Prøv en runde der lykten bare får være på i tre sekunder om gangen. Da gjelder det å lytte like mye som å se.

24. DESEMBER BALANSEBY.NO

Brev til neste jul

DERE TRENGER
Papir, blyant, fargestifter, en konvolutt eller et ark til å brette rundt, og esken med julepynten

SLIK GJØR DERE

1. Hver av dere lager et brev til seg selv, til neste jul. De som ikke kan skrive, tegner, eller får hjelp til å skrive.
2. Noen spørsmål dere kan svare på i brevet:
   · Hvor høy er jeg nå?
   · Hvem er bestevennen min?
   · Hva håper jeg på neste år?
   · Hva tror jeg har forandret seg til neste jul?
3. Tegn rundt hånden på et eget ark, og legg det ved. Da har dere noe å sammenligne med neste år.
4. Skriv navn og årstall utenpå, og legg brevene nederst i esken med julepynten. Der ligger de til treet skal pyntes neste år.
5. Har dere to hjem, kan brevet ligge i esken til denne kalenderen i stedet.

23. DESEMBER BALANSEBY.NO

Huleboermiddag

DERE TRENGER
Stoler, tepper, en dyne og puter, klesklyper, en lommelykt eller lyslenke på batteri, et trefat eller en skjærefjøl, og tørkepapir

SLIK GJØR DERE

1. Sett stoler i en ring med ryggen ut, og legg tepper og en dyne over. Fest dem med klesklyper. Legg puter på gulvet inni.
2. Kryp inn og kjenn om det er godt å sitte der. Flytt stolene til alle får plass.
3. Heng en lyslenke på batteri inni, eller sett en lommelykt med lyset mot taket. Ingen stearinlys eller telys inne i hulen.
4. Legg gjerne maten på et trefat og spis med hendene, som huleboere. En voksen bærer inn det som er varmt. Ha tørkepapir klart.
5. Mye snø? Kanskje dere bygger ute, sammen med en voksen: en vegg av snø og et tak av greiner. Aldri i brøytekanten ved veien.